9.11.2022

Ympäristöministeriön lausunto asiantuntijakuulemisesta, hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristövahinkorahastosta ja siihen liittyviksi laeiksi, HE 183/2022

Ympäristöministeriö lausuu kunnioittavasti seuraavaa ympäristövaliokunnan kuulemisessa esitetyistä kannanotoista:

Ympäristövahinkomaksuvelvollisuuden määrittelyn lähtökohdat ja maksukatto

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry edellyttää lakiesitykseen muutoksia yritysten kokoluokan huomioimiseksi ja kustannusten kohtuullistamiseksi. EK ry toteaa, että ympäristövahinkomaksua maksettaisiin kustakin toimipaikasta erikseen, minkä vuoksi yhden yrityksen maksutaakka voi nousta merkittäväksi. Lausunnossa viitataan muun muassa jätetoimialan yrityksiin. EK ry, samoin kuin *Energiateollisuus ry* ja *Teknologiateollisuus ry* esittävät, että lakiehdotukseen tulisi sisällyttää yrityskohtainen vuosittainen maksukatto. Maksukatto kohtuullistaisi korostuneessa maksuvastuussa olevien yritysten maksutakkaa sekä kohtelisi oikeudenmukaisemmin liiketoimintamalliltaan erilaisia yrityksiä sekä saman toimialan sisällä että toimialojen välillä. Myös *Kemianteollisuus ry* esittää, että vuotuisille ympäristövahinkomaksuille asetettaisiin yrityskohtainen maksukatto. Tämä tulisi toteuttaa kuitenkin niin, etteivät muiden yritysten taakat nouse. Lausunnossa huomautetaan, että yhdelle yritykselle tulevien vuotuisten maksujen lukumäärää tai kattosummaa ei ole esityksessä rajoitettu, vaikka toimintojen hajasijoittaminen olisi esimerkiksi ympäristönäkökulmasta edullisinta. Malli johtaisi yritys- ja toimialakohtaiseen maksutaakan vinoumaan, kuten on tilanne muiden muassa jätteenkäsittelyn osalta.

*Kaivosteollisuus ry:*n huoli on, että esitys maksuvelvollisuuden määräytymisestä on liian tulkinnanvarainen, eikä se näin olleen välttämättä ole tasapuolinen toiminnanharjoittajien kesken. Lisäksi esityksessä ei ole esitetty yrityskohtaista kattoa. Tämä entisestään kasvattaa huolta maksukuorman määrittämisestä ja huolta siitä, kuinka suureksi se voi kasvaa. Kaivosteollisuus ry toteaa, että maksuvelvollisuuden määräytymistä tulisi selventää ja maksulle tulisi asettaa yrityskohtainen katto 50 000 euroa. Tarve selkeyttää maksujen määräytymisperusteita nousee esiin myös eräissä muissa lausunnoissa.

Ympäristöteollisuus ja –palvelut YTP ry:n lausunnossa todetaan, että jätteiden ja jätevesien käsittelyssä toimivat yritykset sekä kaatopaikat maksaisivat yli 30 % uuteen ympäristövahinkorahastoon vuosittain kertyvistä varoista. Osuutta pidetään täysin epäsuhtaisena yhtä lailla alan kokoon kuin alalla sattuneisiin vahinkoihin nähden. Tämän vuoksi lausunnossa katsotaan, että yrityksen maksamalle kokonaismaksulle tulee asettaa katto korkeimman maksuluokan tasolle 30 000 euroon. Lausunnossa esitetään täydennettäväksi lakiehdotuksen 6 §:ä kaikkia toimialoja koskevan maksukaton toteuttamiseksi. Lausunnossa todetaan, että jätteenkäsittely kannattaa sijoittaa usein lähelle jätteen syntypaikkaa. Ympäristölupien määrä ei korreloi toiminnan laajuuden tai ympäristöriskin kanssa. Lausunnossa maksuvastuiden ei katsota tukevan kiertotalouteen siirtymistä.

Lassila & Tikanoja Oyj viittaa lausunnossa YTP ry:n lausuntoon sekä katsoo, että kierrätyssektorille vyörytetään aivan kohtuuton osuus (30-40%) järjestelmän kokonaiskustannuksista. Erityisen rankasti uudistuksen katsotaan vyöryttävän vastuuta loppusijoitustoimintaa harjoittaville toimijoille. Lausunnossa esitetään maksujärjestelmään konsernikohtaista esimerkiksi 30 000-50 000 euron suuruista maksukattoa.

Kuntaliitto katsoo, että jos kuntien yhtiöitä ei voida kattavasti poistaa rahaston maksuvelvollisuudesta, tulisi kuntien yhtiöiden maksutaakalle asettaa toimijakohtainen yläraja. Kuntien jätelaitosten käsittely- ja muu palvelutoiminta on yleensä hajautettua mm. palvelutason ylläpitämiseksi, mikä nostaa yksittäisten jäteyhtiöiden maksutaakkaa. Maksutaakka yksittäiselle kunnan yhtiölle saattaa muodostua kohtuuttomaksi.

Ympäristövahinkomaksuvelvollisuuden määrittelyn lähtökohdista

Hallituksen esityksen mukaan velvollisuus maksaa ympäristövahinkomaksua perustuisi ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan harjoittamiseen. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan määritelmä ehdotettavassa laissa vastaisi tämän käsitteen määritelmää ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Lakiehdotuksen mukaan maksuvelvolliset toiminnot täsmennettäisiin lain liitteissä 1 ja 2. Liitteissä 1 ja 2 tarkoitetun toiminnan harjoittaminen olisi ympäristönsuojelulain mukaan luvan-, tai ilmoituksenvaraista- taikka rekisteröintivelvollista toimintaa. Ympäristövahinkomaksuvelvollisuus olisi joko vuosittainen lakiehdotuksen 6 §:n mukaisesti tai kertaluonteinen ehdotettavan lain 7 §:n mukaisesti.

Jos ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta sijoittuisi useampaan kuin yhteen liitteessä 1 tarkoitettuun maksuluokkaan, vuosittainen ympäristövahinkomaksu olisi suoritettava suurinta maksua vastaavan maksuluokan mukaisesti. Jos samalla toiminnanharjoittajalla olisi usea erilliseksi katsottava ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta, ympäristövahinkomaksu olisi maksettava kustakin toiminnasta erikseen (lakiehdotuksen 6 § 4 mom., hallituksen esityksen säännöskohtaiset perustelut s. 101). Maksunkantoviranomainen tekisi maksun määrää koskevan päätöksen.

Maksukatto

Ympäristöministeriö toteaa, että ympäristövahinkomaksu olisi valtiosääntöoikeudellisesti vero, jonka määrittelyn olisi oltava yksiselitteinen ja selkeästi laissa säädetty. Maksun määräytymisessä ei voitaisi huomioida vaihtelevia yritys- tai toimialakohtaisia tekijöitä, kuten yksittäisen yrityksen maksukyvyttömyysriskiä.

Ympäristöministeriö katsoo, että maksuille säädettävää yritys- tai konsernikohtaista ylärajaa (ns. maksukattoa) ei tule ottaa käyttöön ympäristövahinkorahastossa. Maksuvelvolliset toimijat olisivat maksujen määräytymisperusteiden suhteen keskenään erilaisessa asemassa yritysrakenteen perusteella. Sellaisen yksiselitteisen perusteen säätäminen, joka toimisi yhdenvertaisesti, olisi erittäin vaikeaa.

Maksun porrastaminen yritysten liikevaihdon perusteella ei myöskään olisi perusteltua, koska liikevaihdon suuruus, joka voi vaihdella vuosittain, ei ole suoraan verrannollinen ympäristövahinkojen aiheutumisen riskiin. Toissijaisen vastuun piiriin (valtion talousarviorahoituksen kautta) tulleet tapaukset ovat olleet myös pienikokoisten toimijoiden aiheuttamia.

Jätetoimialan maksut

Toimialatasoisesti jätealan maksuihin vaikuttaisi se, että toiminnan harjoittaminen hajautetusti eri toimipisteissä on jätteenkäsittelytoiminnalle ominaista. Ympäristövahinkomaksua maksettaisiin erikseen jokaisesta ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta eli toiminnanharjoittajan jokaisesta selvästi erillisestä toimipisteestä. Jätteenkäsittelyn järjestämistä lähellä jätteen

syntypaikkaa voidaan pitää muun muassa kiertotalouden edistämisen kannalta perusteltuna, mutta, kuten muillakin toimialoilla, toiminnan sijoittuminen hajautetusti eri toimipisteisiin voi myös lisätä ympäristön pilaantumisen ja ympäristövahinkojen ilmenemisen riskiä. Jätetoimialan maksutaakkaa nostaisi myös toiminnanharjoittajien suuri lukumäärä.

Ympäristöministeriö katsoo, että jätteen käsittelyyn kohdistuvaa maksutaakkaa ei voida pitää kokonaisuutena arvioituna kohtuuttomana toimialalla harjoitettavaan toimintaan liittyvät ympäristöriskit huomioon ottaen. Ministeriö huomauttaa, että vaikka jätteenkäsittelyllä edistetään ympäristönsuojelullisia tavoitteita, toiminta on ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa. Yhdenvertaisuus ympäristövahinkomaksuvelvollisuuden määrittämisessä edellyttää, että toimintaan liittyisi velvollisuus maksaa ympäristövahinkomaksua, kuten muuhunkin ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan. Useissa toissijaisen vastuun piiriin tulleissa tapauksissa on ollut liityntä jätteenkäsittelyyn.

Kuntien omistamien osakeyhtiöiden maksuvelvollisuus

Kuntaliitto katsoo, että kuntien osakeyhtiömuotoiset jäte- ja vesihuollosta vastaavien yhtiöiden ei tulisi joutua maksuvelvollisiksi kerättäessä rahaa rahastoon. Kuntaliitto esittää muutettavaksi vuosittaista ympäristövahinkomaksuvelvollisuutta ja maksun suuruutta koskevan lakiehdotuksen 6 §:n 3 momenttia siten, että maksuvelvollisuus rahastoon ei koskisi kuntien osakeyhtiömuotoisia yhtiöitä siltä osin, kun ne eivät toimi kilpailluilla markkinoilla.

Ympäristöministeriö katsoo, että kuntien yhtiöittämä toiminta on tarpeen sisällyttää maksuvelvollisuuden piiriin yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti ja julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamiseksi. Kilpailuneutraliteettiperiaatteen mukaisesti nämä yhtiöt olisivat velvollisia maksamaan vuosittaista maksua samoin perustein kuin yksityisten omistamat yhtiöt. Kunnan omistuksessa olevat osakeyhtiömuotoiset vesi- ja jätelaitokset olisivat maksuvelvollisuuden piirissä myös silloin, kun ne hoitaisivat kunnalle lailla säädettyjä tehtäviä ja kun niiden toimintaa kilpailluilla markkinoilla olisi rajoitettu lainsäädännöllä. Kunta voi yhtiöittää vapaaehtoisesti myös muilla kuin kilpailuilla markkinoilla toimivia palvelujaan. Ympäristövahinkomaksu olisi vero, jota koskevaa maksuvelvollisuutta ei voida rajata riittävän yksiselitteisesti ja toimijoiden yhdenvertaisen kohtelun turvaavalla tavalla yhtiöitetyn toiminnan luonteen ja tarkoituksen perusteella.

Ympäristöministeriö huomauttaa, että osakeyhtiömuotoinen toimija voi mennä konkurssiin toisin kuin kuntien suoraan omistamat ja hallinnoimat toimijat, jotka eivät olisi maksuvelvollisuuden piirissä.

Turvetuotannon toimijoiden maksuvelvollisuus

Bioenergia ry vaatii turvetuotannon toimijoita vapautettavaksi kertamaksuvelvollisuudesta, jos toiminnan lopettamista koskeva ilmoitus on tehty viranomaiselle ennen lain voimaantuloa. Bioenergia ry kokee myös, että kertaluonteisen ympäristövahinkomaksun suhde toiminnan lupavaiheeseen on epäselvä.

Ympäristöministeriö toteaa, että lopettavat turvetuotannon toimijat ja heihin kohdistuva maksuvelvollisuus on huomioitu esitetyn lain 41 §:ssä, joka on turvetuotantoa koskeva siirtymäsäännös. Ympäristöministeriön mukaan kertaluonteisenkin ympäristövahinkomaksun kuuluminen maksun piiriin on asianmukaisesti kuvattu 8 §:ssä ja sitä koskevissa perusteluissa.

Toimialoihin kohdistuvien maksujen eroista

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kyseenalaistaa luvanvaraisten eläinsuojien sijoittamisen samaan maksuluokkaan kuin yhdyskuntajäteveden puhdistamot, sekä laitokset, joissa valmistetaan polttoaineita tai varastoidaan taikka käsitellään kemikaaleja ja polttoaineita. MTK ry:n mukaan tämä ei täysin toteuta riskiperustaista maksuvelvollisuutta. MTK ry myös huomauttaa, että alimmassa vuosimaksuluokassa luvanvaraisten eläinsuojien maksut tosiasiassa todennäköisesti myös nousisivat hieman verrattuna nykyisiin vakuutusmaksuihin. *Suomen luonnonsuojeluliitto SLL* puolestaan paljoksuu kertamaksuluokassa olevaa kalankasvatustoimintaan kohdistuvaa maksua suhteessa esimerkiksi kaivos- ja muuhun teollisuuteen.

> Ympäristöministeriö toteaa, että ympäristövahinkomaksuvelvollisuuden pohjana oleva ympäristön pilaantumisen vaaran riski on jo sisäänrakennettuna ympäristönsuojelulain eri menettelyihin, jolloin pääsääntöisesti luvanvarainen toiminta on riskialttiimpaa kuin ilmoituksenvarainen ja ilmoituksenvarainen toiminta riskialttiimpaa kuin rekisteröitävä toiminta, joskin toimialakohtaisilla normeilla tätä pääsääntöä on jouduttu tukemaan. Esitetyt maksuluokat noudattavat pääsääntöisesti samaa ajattelua. Koska esitetyssä laissa on kuitenkin kyse toissijaisesta ympäristövastuusta, tiettyjen toimintojen osalta tätä ajattelua täydentävät tiedot aiemmin tapahtuneista toissijaisista vastuutilanteista. Tästä syystä esimerkiksi lähtökohtaisesti kertaluonteiseen maksuluokkaan kuuluvia, polttoaineisiin ja kemikaaleihin liittyviä toimintoja on nostettu vuosimaksuluokkaan 5 ja vastaavasti direktiivikokoluokan eläinsuojia laskettu maksuluokasta 4 maksuluokkaan 5. Samassa luokassa olevien suhde toisiinsa ja tai eri maksuluokkien suhde toisiinsa ei voi olla täysin aukoton näinkin vähän maksuluokkia sisältävässä maksujärjestelmässä. Myöskään esitettyjen ympäristövahinkomaksujen suhde voimassaoleviin ympäristövakuutusmaksuihin ei voi olla täysin identtinen, koska nyt esitettävällä ympäristövahinkorahastolla haetaan parempaa hyötyjen ja kustannusten vastaavuutta kuin ympäristövahinkovakuutusjärjestelmällä.

SLL ja *Paliskuntain yhdistys* toivat lausunnossaan esiin muita kuin nyt esityksessä mukana olevia toimintoja, jotka saattavat aiheuttaa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa ja joiden tästä syystä tulisi olla mukana ympäristövahinkorahastolain piirissä.

> Ympäristöministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä on kuitenkin todettu ne syyt, miksi ehdotuksessa on pitäydytty vain ympäristönsuojelulain soveltamisalassa oleviin toimintoihin. Merkittävin niistä on maksujärjestelmän toimeenpanon turvaaminen, joka vaikeutuisi merkittävästi, jos nyt tulisi yhteen sovitettavaksi eri lupa- ja tietojärjestelmissä olevia tietoja.

Suhde vakuuksiin

Kaivosteollisuus ry:n näkemyksen mukaan ympäristövahinkorahaston valmistelussa ei ole riittävästi huomioitu ensisijaista vakuutta, eikä viime vuosien kehitystä kaivosten vakuussummien kasvussa. Myös *Lassila & Tikanoja Oyj:n* lausunnossa huomautetaan, että jätealaan kohdistuu merkittäviä vakuusvaatimuksia.

> Ympäristöministeriö toteaa, että vakuusjärjestelmällä ja toissijaisella vastuujärjestelmällä on eri tarkoitus ja käyttökohde. Jätevakuus, samoin kuin kaivosvakuus, ovat osa aiheuttajan vastuun toteutumista toiminnan lopettamisvaiheessa turvaavaa keinovalikoimaa ja viranomaisen käytettävissä esimerkiksi maksukyvyttömyystilanteissa. Vakuudet ovat käytettävissä vain tiettyjen lain- ja luvanmukaisesta toiminnasta johtuvien vastuiden kattamiseen. Niillä ei voida riittävällä tavalla va-

rautua toissijaisiin vastuutilanteisiin (maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa oleva vastuutaho) vahinkojen ja viranomaiskustannusten korvaamiseksi. Jätevakuuden asettamisvelvollisuudella ei tästä syystä voitaisi korvata velvollisuutta maksaa ympäristövahinkomaksua.

Ympäristövahinkorahastosta maksettavat korvaukset ja avustukset

YTP ry esittää, että 1 §:n perusteluista tulisi poistaa kohta ”…tai siksi, että tätä ei saataisi selvitettyä". Tuntemattomien tahojen aiheuttamat vahingot tulisi rajata ulos, koska linkki kollektiivisen aiheuttaja maksaa -periaatteen toteutumiseen on kyseenalainen tuntemattomien aiheuttamien vahinkojen kohdalla. Tuntemattomien vahingot voivat olla myös muiden kuin rahastoon maksuvastuullisten aiheuttamia.

Ympäristöministeriö ei näe perusteita rajata tuntemattomien aiheuttamia korvaustilanteita rahaston soveltamisalasta. Vahingosta taikka torjunta- ja ennallistamiskustannuksista vastaavan tahon jääminen tuntemattomaksi on yksi tyypillisistä toissijaisen vastuun tilanteista. Kuten hallituksen esityksessä selostetaan, korvauksen maksaminen rahastosta edellyttäisi kuitenkin riittävää käsitystä vahingon taikka ympäristön pilaantumisen tai muun häiriön aiheutumistavasta sen toteamiseksi, että kysymyksessä todella on ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvasta vahingosta tai pilaantumistapahtumasta (s. 107). Myös nykyisistä öljysuojarahastosta ja ympäristövahinkovakuutuksesta korvataan tuntemattomien aiheuttamia vahinkoja sekä torjunta- ja ennallistamiskustannuksia.

Kemianteollisuus ry:n lausunnossa todetaan, että kuljetukset ovat ajoneuvon-, raideajoneuvon- ja aluskuljetusten käytön osalta korvausten piirissä, mutta kuljetustoimiala on vain liikennepaikkojen osalta maksuvelvollisuuden piirissä. Kemianteollisuuden mielestä maksuvelvoite olisi laajennettava laajasti alan toimijoihin tai kuljetusvälineistä ja niiden käytöstä aiheutuneet vahingot tulisi poistaa korvausten piiristä kokonaan. *YTP ry* katsoo, että yksittäisten liikennevälineiden aiheuttamat vahingot tulee rajata ulos korvattavista vahingoista. *Metsäteollisuus ry* katsoo, että mikäli lakiehdotusta perustellaan aiheuttaja maksaa -periaatteella, tulisi maksajien joukosta löytyä kaikki sellaiset yhteiskunnan toimijat, joiden aiheuttamien vahinkojen perusteella ympäristövahinkorahastosta maksetaan korvauksia. Tästä esimerkkinä ehdotukseen sisältyvät kuljetukset, jotka ovat laajasti korvauksen piirissä, mutta kuljetustoimiala kuitenkin on maksuvelvollinen vain liikennepaikkojen osalta. Metsäteollisuus ry:n näkemys on, että maksuvelvoite tulisi ulottaa laajasti koskemaan kuljetustoimialaa tai kuljetusvahingot tulisi poistaa korvausten piiristä kokonaan. *SLL:n* kommenteissa viitataan raide- ja autoliikenteen vahinkojen korvaamiseen, mutta näiden toiminnanharjoittajien sisältymistä vakuutusmaksuvelvollisiin pidetään epäselvänä.

Ympäristöministeriö toteaa, että korvausoikeuden rajaaminen ympäristövahinkorahastossa kuljetuksissa (13 § 1 mom. 2-4 k.) heikentäisi vahinkoa kärsineen asemaa nykytilaan nähden, koska vastaavat öljyvahinkotilanteet katetaan nykyisestä öljysuojarahastosta. Esitys kulkuneuvoista tai niiden käyttämisestä aiheutuvien vahinkojen rajaamisesta pois rahastosta maksettavien korvausten piiristä ei tästä syystä ole kannatettava. Korvausoikeus ympäristövahinkorahastosta ulottuisi myös muun kemikaalin kuin öljyn päästön seurauksena aiheutuviin vahinkoihin, koska perinteisten öljytuotteiden rinnalla ja niitä korvaamaan käytetään enenevissä määrin niin sanottuja uusia polttoaineita ja muita tuotteita. Vahinkotilanteiden erilainen kohtelu ympäristövahinkorahastossa ei tästä syystä olisi perusteltua. Ympäristöministeriö myös painottaa, että lakisääteiset ja toimijoiden vapaaehtoiset vakuutukset kattavat pääsääntöisesti hyvin kuljetuksissa aiheutuvat vahingot sekä niiden torjunta- ja ennallistamiskustannukset.

Öljysuojarahastossa öljysuojamaksun tuotolla on katettu kustannuksia, joita on syntynyt vahinkoihin varautumisessa ja öljyntorjunnassa sekä vahinkojen korvaamisesta. Öljysuojamaksua kannetaan maahantuonnin yhteydessä sekä raakaöljystä että öljyvalmisteista. Käytännössä kustannukset öljysuojamaksusta ovat siirtyneet öljytuotteiden käyttäjien maksamiin hintoihin. Nykymuotoisesta öljysuojamaksusta on tarpeen luopua EU-oikeudellisten vaatimusten vuoksi (hallituksen esitys, s. 13).

Perustettavassa ympäristövahinkorahastossa öljyvahingoista johtuviin korvauksiin varautuminen hoidettaisiin ympäristövahinkomaksuilla siten, että maksu perittäisiin ensinnäkin eri öljyalan toimijoilta ja toiseksi laajasti ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavilta toiminnoilta, joissa valtaosassa myös käytetään öljytuotteita. Vahingon vaaraa ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat öljyn ja muiden kemikaalien kuljetukset ja ammattiliikenne liittyvät monessa tapauksessa ympäristövahinkomaksuvelvolliseen yritystoimintaan. Maksuvelvollisuuden määrittelyssä luovuttaisiin ympäristövahinkovakuutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (47/2015) mukaisesta vakuutusmaksuvelvollisuuden rajauksesta, joka koskee öljytuotteiden varastointia ja jakelua sekä voiteluaineiden valmistusta.

Vuosittaisen ympäristövahinkomaksun piirissä olisivat edellä asetuista lähtökohdista määritellyllä tavalla lakiehdotuksen liitteessä 1 täsmennetyt satamat ja lentoasemat sekä kemikaaliratapihat ja terminaalit, joissa siirretään terveydelle tai ympäristölle vaarallisia kemikaaleja kuljetusvälineestä toiseen tai varastoon taikka varastosta kuljetusvälineeseen, kun kyse ei ole kappaletavaran siirtämisestä. Öljypäästöistä aiheutuviin toissijaisiin vastuisiin varautumiseksi vuosittaista ympäristövahinkomaksua maksaisivat myös nestemäisen polttoaineen jakeluasemat, joiden polttoainesäiliöiden kokonaistilavuus on vähintään 10 m3 ja tätä vähäisemmätkin, jos ne täyttäisivät säännöksessä mainitut riskiedellytykset. Jakeluasemiin ei ole kohdistunut öljysuojamaksuvelvollisuutta öljysuojarahastossa. Öljytuotteiden maahantuojien maksama öljysuojamaksu on kuitenkin todellisuudessa ohjautunut jakeluasemien ja viime kädessä kuluttajien maksamiin hintoihin. Vuosittaista ympäristövahinkomaksua olisi maksettava myös liitteessä 1 tarkoitetusta polttonesteiden tai terveydelle tai ympäristölle vaarallisen nestemäisen kemikaalin varastoinnista.

Esityksen valmistelussa on todettu, että yksittäisten kuljetusten yhteydessä kollektiivista aiheuttaja maksaa -periaatetta ei voida toteuttaa ehdotettavan toissijaisen vastuujärjestelmän maksuvelvollisuudessa, sillä käytettävissä ei ole tehokkaita lainsäädännöllisiä keinoja kohdentaa maksuja riskin aiheuttajiin (suoraan kuljetuksiin). Valmistelussa on selvitetty mahdollisuutta kytkeä öljyn ja muiden kemikaalien kuljetusten maksuvelvollisuus rahastoon olemassa oleviin kuljetusalaa ja liikennettä koskeviin valvonta- ja maksujärjestelmiin, kuten esimerkiksi liikennevakuutusjärjestelmään, mutta toteuttamiskelpoista mallia maksuvelvollisuuden perustamiseksi nykyisiin järjestelmiin ei ole tunnistettu (tarkemmin hallituksen esitys, s. 69). Toisaalta maksuvelvollisuus kuljetusalan yrittäjille tarkoittaisi osin kaksinkertaista maksuvelvoitetta näille toimijoille alan kattavien lakisääteisten vakuuttamisvelvollisuuksien vuoksi. Ehdotetun ympäristövahinkorahaston soveltamisalaan kuuluvia vahinkoja korvataan laajasti kyseisistä vakuutuksista, kuten liikennevakuutuksesta.

Kuntaliitto ehdottaa, että 13 §:än lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan korvausta ei kuitenkaan estäisi kunnan joutuminen viimesijaiseen vastuuseen puhdistamisesta ympäristönsuojelulain (527/2014) 133 §:n 3 momentin perusteella.

Hallituksen esityksen valmistelussa on tunnistettu, että ympäristövastuun eri muodot voivat joissain tilanteissa olla siinä määrin keskinäisessä vuorovaikutuksessa, ettei ennakolta voida esittää täsmällisiä yhteensovittamista koskevia edellytyksiä. Esimerkkinä mainitaan tilanne, jossa päästön vaikutuksissa on vahinkoseurausten ohella kyse myös ympäristönsuojelulain alaan kuuluvasta maaperän pilaantumistilanteesta. Aiheuttajan, alueen haltijan tai kunnan julkisoikeudellisen toimimisvastuun ja siihen sisältyvän kustannusvastuun toteuttaminen voi tapauksesta riippuen käytännössä poistaa osan korvattavasta siviilioikeudellisesta vahingosta (hallituksen esitys, s. 107). Ympäristöministeriö toteaa, että tämänkaltaiset toissijaisen vastuun tilanteet, joissa julkis- ja yksityisoikeudellisen vastuun muodot kohtaavat, voivat olla moninaisia. Korvauksen maksamisen edellytysten täyttymisen arviointi edellyttäisi tapauskohtaista harkintaa ja tilanteet tulisivat viime kädessä ratkaistaviksi ympäristövahinkorahaston korvauskäytännössä. Korvauksen maksaminen rahastosta edellyttäisi sitä, että korvauksenhakijalla ei olisi muita oikeussuojakeinoja käytettävissään. Ympäristöministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena sisällyttää lakiehdotuksen 13 §:än Kuntaliiton esittämää uutta momenttia.

Sisäministeriö katsoo, että ehdotetun ympäristövahinkorahastolain 15 ja 21 §:ssä säädettävät avustukset hyvinvointialueille kohdistuisivat toimintaan, jonka kattavasta rahoituksesta säädetään hyvinvointialueiden rahoituslaissa. Ehdotetut säännökset merkitsisivät näin ollen poikkeusta valtionavustuslain 7 §:n 1 momentin 3 kohdan sääntelyyn nähden. Avustuksen myöntämisen edellytyksiä olisi ollut perusteltua tarkastella myös tästä näkökulmasta.

Valtionavustuslaissa (288/2001) valtionavustuksella tarkoitetaan tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi. Valtionavustus tarkoittaa yleensä taloudellista tukea, jonka myöntäminen tai myönnettävästä määrästä päättäminen perustuu viranomaisen harkintaan. Valtionavustukseen liittyy avustamisen tarkoitus ja suorituksen tuenluontoisuus sekä niiden toteuttaminen antamalla avustuksen saajalle valtion varoista rahoitusta (HE 63/2001 vp). Valtionavustuksena ei pidetä tukea, korvausta tai muuta etuutta, jos oikeus sen saamiseen perustuu lakiin ja myönnettävän määrän määräytymisperuste säädetään yksityiskohtaisesti laissa (valtionavustuslain 3 § 3 mom.). Korvauksen, tuen tai etuuden myöntävällä viranomaisella ei ole tällöin tarkoituksenmukaisuuteen tai talousarvion toimeenpanoon liittyvää harkintavaltaa myöntämisen ja myönnettävän määrän suhteen. Viranomaisen tehtävä rajoittuu tällöin korvausta, tukea tai etuutta koskevan, valtiota velvoittavan oikeusnormiston soveltamiseen. Tuki, korvaus tai etuus ei ole lakisääteinen, jos esimerkiksi myönnettävän määrän suhteen viranomaisella on tarkoituksenmukaisuuden arviointiin perustuvaa harkintavaltaa mutta laissa sinänsä säädetään oikeudesta saada kyseistä tukea, korvausta tai avustusta. (HE 63/2001 vp).

Ympäristöministeriö toteaa, että lakiehdotuksen 15 §:ssä ei ole kyse valtionavustuksesta. Oikeus rahastosta maksettavaan korvaukseen toissijaisissa vastuutilanteissa perustuisi ympäristövahinkorahastolakiin. Korvauksen myöntämiseen ei liittyisi harkintaa. Ensisijaisen korvaus- tai kustannusvastuun perustavat säännökset määrittäisivät sen, mitä korvauksia rahastosta maksettaisiin korvauksen hakijalle. Viranomaisella on oikeus korvaukseen ensisijaiselta vastuutaholta lakiehdotuksen 15 §:ssä täsmennettyjen pelastuslain (379/2011), ympäristönsuojelulain ja ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain (737/1994) säännösten perusteella.

Lakiehdotuksen nojalla myönnettäviin harkinnanvaraisiin avustuksiin sovellettaisiin valtionavustuslakia (lakiehdotuksen 21 ja 23 §:t). Ympäristöministeriö katsoo, että lakiehdotuksen 21 § ei

merkitse poikkeusta valtionavustuslain 7 §:n 1 momentin 3 kohdan sääntelyyn nähden. Harkinnanvaraisilla avustuksilla tuettaisiin ympäristönsuojelun hyvän tilan turvaamiseksi tarvittavia toimia, joiden tason ei tulisi laskea rahoitusjärjestelmien muutostilanteessa. Valtiovarainministeriön lausunnossa tarkastellaan hyvinvointialueiden rahoitusta, erityisesti ottaen huomioon mahdollisen talousarvion ulkopuolisten rahastojen avustusmuotoisen rahoituksen hyvinvointialueille.

Tarkemmin harkinnanvaraisista avustuksista ja öljysuojarahaston toiminnan lakkaamisesta

Rajavartiolaitoksen lausunnossa korostetaan tarvetta turvata avomeritorjunnasta vastaavien viranomaisten rahoitus ja todetaan, että hallituksen esityksessä olisi pitänyt tuoda esille se, miten toimeenpannaan valtiovarainministeriön, ympäristöministeriön ja sisäministeriön kesken kirjattu tahtotila siitä, että ”*hallitus on sitoutunut siihen, ettei öljyntorjunnan taso uuden ratkaisun myötä heikkene*”. Esityksestä ei myöskään käy ilmi, miten pelastustoimen harkinnanvarainen hankintatuki kohdennetaan merellisten ympäristövahinkojen torjuntaan vuosina 2023 ja 2024. Edelleen on kokonaan ratkaisematta myös se, miten Rajavartiolaitoksen ja Merivoimien hankintoja avomeriöljyntorjuntaa varten rahoitetaan jatkossa, kun öljysuojarahasto ei tee enää uusia korvauspäätöksiä. Öljysuojarahastosta on tähän asti rahoitettu erityisesti Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien öljyntorjuntakaluston investointeja. Mikäli hankintoja ei tueta myöskään vuosina 2023-2024, aiheuttaa tämä käytännössä sen, että vuonna 2025 harkinnanvaraisia esityksiä tulee pelkästään rannikkoaluetta koskien useilta eri pelastuslaitoksilta, koska hankintoja on jouduttu viivyttämään. Tämä lisärahoitustarve koskee merkittävissä määrin myös Rajavartiolaitoksen ja Merivoimien ympäristövahinkojen torjuntakalustoa, koska nyt suunnitteilla olevassa rahastoinstrumentissa ei ole huomioitu lisärahoitusta valtion viranomaisille avomeriöljyntorjunnan osalta.

Rajavartiolaitoksen esikunta toistaa jo hallituksen esityksen lausuntokierroksella ilmaistun kantansa siitä, että sellaisia rahoitusmahdollisuuksia, joilla varmistetaan Suomen avomeriöljyntorjunnan suorituskyky, tulee kehittää. Rajavartiolaitoksen esikunta toivookin, että asiasta otetaan erityinen maininta valiokunnan antamaan mietintöön. Rahoitusratkaisu öljysuojarahaston poistumisen aiheuttaman puutteen paikkaamiseksi olisi tärkeää kehittää nopealla aikataululla.

Puolustusministeriö yhtyy Rajavartiolaitoksen esikunnan lausunnossaan toteamaan riskiin siitä, että nyt suunniteltu ympäristövahinkorahaston harkinnanvarainen tuki, joka katettaisiin valtion talousarviosta siirrettävällä määrärahalla, ei korvaisi öljysuojarahaston tuoman rahoituksen poistumista. Öljysuojamaksun keräämisen lakkauttaminen ja ulkopuolisen tulorahoituksen väheneminen tulee huomioida täysimääräisesti valtion talousarvion valmistelussa sekä valtion alushankintojen suunnittelussa.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston lausunnossa todetaan, että viime vuosikymmenen jälkipuoliskolla pelastuslaitoksille on korvattu [öljysuojarahastosta] kalustohankintoja 5–10 miljoonaa euroa vuodessa ja ylläpitokuluja 3–4 miljoonaa euroa vuodessa, mikä antaa kuvaa pelastuslaitosten keskeisestä roolista torjuntatyössä sekä siihen varautumisessa.

Lausunnossa todetaan, että hallituksen esityksessä torjuntavalmiuden ylläpidolle ja kehittämiselle välttämätön rahoitus ollaan siirtämässä osaksi valtion budjettia. Esitetty ratkaisu ei tuota ennakoitavuudeltaan nykyistä järjestelmää vastaavaa rahoitusperustaa. Hyvinvointialueiden rahoituksen suunta ja investointimahdollisuudet näyttävät huolestuttavan heikoilta. On erittäin epätodennäköistä, että hyvinvointialueilla olisi mahdollisuutta investoida sillä tasolla, millä riskitasoon voidaan vastata.

Pelastuslaitokset esittävät kunnioittavasti Eduskunnan ympäristövaliokunnalle vielä harkittavaksi sellaista menettelyä, jolla riittävän pitkäjänteinen rahoitus torjuntavalmiuden ylläpitämiselle ja kehittämiselle voidaan turvata. Öljyntorjuntakaluston kehittäminen ja erityisesti uudishankinnat eivät ole mahdollisia hyvinvointialueen omalla rahoituksella, vaan ne edellyttävät erillisrahoituksen. Pelastuslaitokset katsovat lisäksi, että näin merkittävien rahoitusta koskevien muutosten vuoksi on välttämätöntä järjestää lainsäädäntömuutoksen vaikutusten seuranta, joka arvioi pelastustoimen torjuntavalmiuden kehitystä nykytilanteeseen verrattuna sekä suhteutettuna arvioon riskitasojen muutoksesta.

SLL kiinnittää huomion siihen, että öljysuojarahastosta rahoitettujen kaluston riittävä rahoitus tulee turvata öljysuojarahaston siirtymäaikana vuosina 2023-2024.

Suomen ympäristökeskus toteaa että, säädösmuutosten keskeisenä muutoksena nykytilaan on öljysuojarahaston lakkauttaminen ja sille aiemmin kuuluneen torjuntaorganisaation ja -valmiuden rahoittamisen siirtyminen valtiolle. Tärkeää on, että jatkossakin rahoitetaan nykyisin öljysuojarahaston varoilla rahoitettua öljyntorjuntaa tukevaa toimintaa, kuten vapaaehtoisjärjestöjen varautumista toimintaan vahinkotilanteissa, sekä alan tutkimusta ja kehittämistä.

Neste Oyj kiinnittää huomiota lausunnossaan siihen, että Pelastustoimen rahoitusjärjestelmän muuttuessa (hyvinvointialueet) täysin valtion talousarviopohjaiseksi, nykyisen öljysuojarahaston toiminnan volyymi supistuu merkittävästi. Myös öljyntorjuntavalmiuden ylläpito rahoitetaan yleiskatteellisesti suoraan hyvinvointialueiden kautta. Alueen pelastustoimen torjuntakalustoinvestointien harkinnanvaraiset avustukset olisivat edelleenkin mahdollisia rahastosta, mutta vain valtion talousarviosta siirrettävien määrärahojen puitteissa. Tämän tulisi hälventää pelkoa siitä, että ympäristövahinkomaksuvelvolliset joutuisivat kattamaan näitä menoja maksuillaan.

Kemianteollisuus ry toteaa, että ehdotuksessa on hyvin huomioitu erityisesti öljynsuojarahaston mittavat muutostarpeet. Tärkeää on, että jatkossa öljyntorjuntavalmiuden ylläpito rahoitetaan yleiskatteisesti suoraan hyvinvointialueiden kautta. Harkinnanvaraiset avustukset ympäristövahinkojen torjuntaan käytettävän kaluston hankintaan olisivat kuitenkin mahdollisia rahastosta, mutta vain valtion talousarviosta siirrettävien määrärahojen puitteissa. Kemianteollisuus haluaa muistuttaa, että jatkossakaan nämä harkinnanvaraiset avustukset eivät saa siirtyä ympäristövahinkomaksuilla katettaviksi.

Valtiovarainministeriön mukaan valtion oma öljyntorjuntakalusto rahoitetaan normaalisti valtion talousarviosta, mutta valtion yleiskatteisesta budjetista jää saamatta öljysuojamaksulla aiemmin kannettuja tuloja. Aikaisemmin öljysuojarahastosta saatu tuotto on tuloutettu jälkikäteen osaksi sekalaisia tuloja (mom. 12.35.10), jolloin tulot ovat olleet osa valtion yleiskatteisia tuloja. Siten yksikään valtion virasto ei ole saanut suoraan öljysuojarahastosta varoja, eikä uusi järjestely poista rahoitusta esim. Rajavartiolaitokselta.

Pelastustoimen osalta rahoituksen siirtyessä yleiskatteiseksi hyvinvointialueille ei öljysuojarahastosta myönnettävälle öljyntorjunnan ylläpidon erillisrahoitukselle ole enää perusteita. Ylläpitorahoitus ei ylipäätään ole kestävällä pohjalla, jos se on riippuvainen erillisrahoituksesta; öljyntorjunnan ylläpitorahoitus tulee rahoittaa osana normaalia pelastustoimen toimintaa.

Valtiovarainministeriö katsoo myös, että perustuslain reunaehtojen täyttyminen edellyttää myös sitä, ettei torjuntakaluston myöntämiseen liittyvän harkinnanvaraisen avustuksen mittaluokka ylitä ympäristövahinkoihin varautumista, vaan ympäristövahinkorahastosta muodostuu nimenomaan ympäristövahinkojen varautumi-

seen keskittyvä rahasto. Tämä tarkoittaisi konkreettisesti sitä, että öljyntorjunnan harkinnanvaraisiin kalustoinvestointeihin käytettäisiin vähemmän rahoitusta kuin rahastoon kertyy vuosittaista ympäristövahinkomaksua (keskimäärin 3,5 miljoonaa euroa vuodessa). Kuten todettua, eduskunta kuitenkin päättää asiasta vuosittain talousarvion yhteydessä. Vuosittainen tarve voi myös vaihdella.

Sisäministeriö toteaa, että öljyvahinkojen torjunta on voimassa olevan lain mukaan osa pelastustoimea ja pelastustoimen kustannukset rahoitetaan vuoden 2023 alusta lukien kattavasti hyvinvointialueiden yleiskateellisesta talousarviosta. Valtionrahoitus kattaa myös ne kustannukset, jotka on aikaisemmin rahoitettu öljysuojarahaston avustuksilla. Sisäministeriö pitää kuitenkin kannattavana hallituksen esityksen tavoitetta turvata ympäristövahinkojen torjunnan taso tulevaisuudessakin harkinnanvaraisten avustusten avulla, joilla edistettäisiin keskeisiä ympäristövahinkojen torjunnan kalustohankintoja.

Sisäministeriö pitää puutteena sitä, että esityksessä ei ole tarkasteltu eikä arvioitu hyvinvointialueiden rahoituslain 5 §:n vaikutusta ympäristövahinkorahaston avustuksen toteutumiseen osana hyvinvointialueen rahoitusta. Näin ollen avustuksen todellinen merkitys ympäristövahinkojen torjunnan tason turvaamisessa jää avoimeksi. Puutteena on pidettävä myös sitä, että esityksessä ei ole perusteltu sitä, että valtion viranomaisille ei jatkossa voitaisi myöntää avustuksia eikä arvioitu tämän vaikutusta ympäristövahinkojen tason turvaamiseen.

> Ympäristöministeriö pitää tärkeänä öljyvahinkojen hyvän torjuntavalmiuden ylläpitoa ja sitä, että tämä turvataan asianmukaisin rahoitusjärjestelyin öljysuojarahaston toiminnan lakatessa. Ympäristövahinkorahastosta valtion talousarviosta siirrettävien määrärahojen rajoissa myönnettävät harkinnanvaraiset avustukset ympäristövahinkojen torjuntaan pelastustoiminnassa käytettävän kaluston hankkimisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten osittaiseen kattamiseen osaltaan tukisivat tämän tavoitteen toteutumista. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntavastuiden siirryttyä vuoden 2019 alusta alkaen sisäministeriön hallinnonalalle öljyntorjunta on nykyisin pelastuslain mukaista pelastustoimintaa. Jatkossa öljyntorjunnan täysimääräinen rahoitus, kuten myös öljyvahinkojen torjuntavalmiuden ylläpidon pääasiallinen rahoitus, tulee hyvinvointialueen talousarviosta. Rajavartiolaitoksen ja muiden ympäristövahinkojen torjuntaan osallistuvien valtion viranomaisten varautumiskustannukset katetaan valtion budjetista.
>
> Ympäristöministeriö näkee tarpeellisena, että eri hallinnonalojen viranomaiset seuraavat ja tekevät tarpeellisin osin yhteistyötä rahoituksen riittävyyden varmistamiseksi.
>
> Vuosien 2014-2021 aikana öljysuojarahasto on tukenut valtion viranomaisia (Rajavartiolaitos, Merivoimat ja Suomen ympäristökeskus) kalustohankinnoissa yhteensä noin 27 miljoonalla eurolla, keskimäärin 3,4 miljoonaa euroa vuodessa. Suurimmat yksittäiset avustukset on myönnetty Rajavartiolaitoksen vartiolaiva Turvan hankintaan (10 miljoonaa euroa vuonna 2014) ja Merivoimille öljyntorjunta-alus Hylkeen peruskorjaukseen (9 miljoonaa euroa vuonna 2015). Öljysuojarahaston avustukset Turvan hankintaan ja Hylkeen peruskorjaukseen ovat olleet arviolta 10 prosenttia hankintojen kokonaiskustannuksista. Pelastuslaitoksille on kalustoavustuksia maksettu samana ajanjaksona yhteensä noin 55 miljoonaa euroa, keskimäärin 6,9 miljoonaa euroa vuodessa. Öljysuojarahastosta korvataan vuoden 2022 öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvia kuluja alueiden pelastuslaitoksille yhteensä vielä noin 3-4 miljoonaa euroa. Määräraha siirretään valtion talousarviosta öljysuojarahastolle vuoden 2023 alussa. Öljysuojarahasto on myöntänyt pelastuslaitoksille myös harkinnanvaraista avustusta öljyntorjuntavalmiuden ylläpitoon ja kasvattamiseen liittyviin investointeihin, esimerkiksi kalustohankintoihin. Pelastuslaitokset eivät ole voineet tehdä rahaston tukeen nojautuvia investointisuunnitelmia vuoden

2020 alun jälkeen. Harkinnanvaraisia avustuksia ei enää rahastosta myönnetä, lukuun ottamatta jo ennakkopäätöksillä sidottuja varoja. Ennakkopäätöksillä on sidottu 5,2 milj. euron edestä hankintoja ja ne maksetaan vuoden 2023 loppuun mennessä.

Harkinnanvaraisten avustusten myöntäminen ympäristövahinkorahastosta olisi esityksen mukaan mahdollista vuodesta 2025 alkaen. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että torjuntavalmiuden ylläpidosta vastaavat viranomaiset sisäministeriön hallinnonalalla huolehtisivat siitä, että siirryttäessä öljysuojarahastosta myönnettävistä avustuksista ympäristövahinkorahastosta myönnettäviin avustuksiin tässä siirtymävaiheessa ilmenevä noin kolmen vuoden tauko avustusten myöntämisessä huomioidaan torjuntavalmiuden ylläpidon rahoitusratkaisuissa. Ympäristöministeriö myös korostaa, että rahastosta myönnettäisiin jatkossa avustusta kalustoinvestointien osittaiseen kattamiseen. Päävastuu torjuntavalmiuden ylläpidossa on hyvinvointialueilla hyvinvointialueuudistuksen mukaisesti. Valtiovarainministeriön lausunnossa tarkastellaan hyvinvointialueiden rahoitusta.

Ympäristöministeriö kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että harkinnanvaraisten avustusten maksamistehtävä ei yksin täyttäisi perustuslain (731/1999) vaatimusta siitä, että valtion pysyvän tehtävän hoitaminen välttämättä edellyttää rahaston perustamista. Koska avustusten maksamisella on selkeä liityntä päätehtävään ja kun perustuslaki ei aseta estettä rahaston pääomittamiselle myös valtion talousarviosta, pelastustoimelle maksettavia avustuksia koskevaa sääntelyä ei kuitenkaan pidetä valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Harkinnanvaraisilla avustuksilla tuettaisiin ympäristönsuojelun hyvän tilan turvaamiseksi tarvittavia toimia, joiden tason ei tulisi laskea tulevassa muutostilanteessa.

Lakiehdotuksen valmistelussa on tunnistettu, että ympäristövahinkorahaston perustaminen on monitahoinen kokonaisuus, jonka kaikkia vaikutuksia ei täysin pystytä ennakoimaan. Uudistuksen vaikutukset liittyvät muun muassa aiemman rahoitusjärjestelmän korvanneiden torjuntatoimien ja kalustohankintojen rahoitusjärjestelmien toimintaan. Ympäristöministeriö katsoo, että uudistuksen jälkiseuranta on ensiarvoisen tärkeää. Ympäristövahinkorahastojärjestelmän vaikuttavuuden ja toimivuuden jälkikäteinen arviointi toteutetaan, kun järjestelmän käyttöönotosta on saatu riittävää kokemusta, esimerkiksi seitsemän vuoden kuluttua sen voimaantulosta (hallituksen esitys, s. 140).

Korvauksen enimmäismäärä ja rahaston pääomarajat

Kaivosteollisuus ry pitää lakiehdotuksessa määriteltyä korvauksen enimmäismäärää liian suurena ja esittää sen sijaan 20 miljoonan euron enimmäismäärää. *Kemianteollisuus ry* pitää rahastolle esitettyjä pääomarajoja liian korkeina ja esittää, että rahaston pääomarajojen tulisi maksimissaan olla alarajan osalta 10 miljoonaan euroa ja yläraja voisi olla 20 miljoonaa euroa. Tapauskohtainen korvaus puolestaan ei saisi ylittää alinta pääomarajaa, eikä vuotuiset korvaukset ylintä pääomarajaa. *YTP ry* esittää, että huomioiden nk. TOVA-tapauksista aiemmin syntyneet kustannukset, tulee yhdestä korvattavasta tapauksesta maksettavan korvauksen määrä rajata korkeintaan 10–15 miljoonaan euroon. Se on perusteltu suhteessa rahaston pääomarajoihin, jotta yksittäinen tapahtuma ei voisi tyhjentää rahastoa. *Metsäteollisuus ry* katsoo, että rahaston pääomarajan tulisi maksimissaan olla alarajan osalta 10 miljoonaa euroa ja ylärajan osalta 15 miljoonaa euroa. Rahastosta maksettavan kertakorvausmäärän tulisi olla suhteutettu rahaston pääomarajoihin. Rahastolle esityksessä ehdotettu ylempi pääomaraja on 30 miljoonaa, mikä tarkoittaisi sitä, että yksi vahinko voisi tyhjentää kerralla koko rahaston pääoman. Metsäteollisuus ry:n näkemyksen mukaan tapauskohtainen yksittäinen korvaus ei

saa ylittää alinta pääomarajaa, eivätkä vuotuiset korvaukset ylintä pääomarajaa. *Neste Oyj* toteaa, että se piti aiemmassa lausunnossaan pääomarajoja muun teollisuuden linjan mukaisesti tarpeettoman korkeina ja esitti, että öljysuojarahaston nykyiset pääomarajat olisivat riittävät. *SLL* pitää lakiehdotuksessa esitettyjä pääomarajoja liian matalina. SLL esittää lausunnossaan korjauksia, jotka koskevat pääomarajojen määrittelyä ja edistävät toiminnanharjoittajien oikeudenmukaista kohtelua. Lausunnossa tuodaan esiin myös kannustaminen riskien alentamiseen. SLL pitää lakiehdotuksessa määriteltyä korvauksen enimmäismäärää riittämättömänä.

Korvauksen enimmäismäärä (16 §)

Ympäristöministeriö toteaa, että rahastosta maksettavan korvauksen enimmäismäärän 30 miljoonaa euroa (16 §) on esityksen valmistelussa arvioitu riittävän useimpiin ennakoitavissa oleviin korvaustilanteisiin varautumiseksi. Ympäristöministeriö katsoo, että korvauksen enimmäismäärää ei tulisi asettaa tätä pienemmäksi. Esimerkiksi kaivostoiminnassa ilmenevässä laajamittaisessa ympäristön pilaantumistilanteessa tai merellisissä öljyvahingoissa korvattavat vahingot ja kustannukset voivat olla mittavia (esim. Talvivaara Sotkamo Oy, konkurssi 2014, sekä Belveder Mining Oy eli Hitura, konkurssi 2015). Ympäristöministeriö huomauttaa, että rahastosta maksettavan korvauksen enimmäismäärästä on kuitenkin tarpeen säätää, jotta järjestelmän toiminta- ja riskinkantokyky säilyisi ja jotta järjestelmän kustannukset ja ympäristövahinkomaksut toiminnanharjoittajille voitaisiin pitää kohtuullisina.

Rahastosta maksettaville korvauksille asetettava vuotuinen yläraja

Ympäristöministeriö ei katso perustelluksi säätää rahastosta maksettaville korvauksille vuotuista ylärajaa. Vuotuinen yläraja tarkoittaisi sitä, että osa korvauksista jäisi vahinkoa kärsineille tai viranomaisille maksamatta riippuen siitä, mikä maksettavien korvausten kokonaismäärä kunakin vuonna olisi. Vuotuisen ylärajan ylittyminen olisi sattumanvaraista ja ennakoimatonta. Korvausten jääminen maksamatta tai niiden maksaminen vain osittain ei olisi esityksen tavoitteiden mukaista sekä asettaisi korvaukseen oikeutetut keskenään eriarvoiseen asemaan.

Rahaston pääomarajat (27 §)

Ympäristöministeriö viittaa rahaston pääomarajoja (27 §) koskeviin hallituksen esityksen säännöskohtaisiin perusteluihin (s. 129) ja toteaa, että pääomarajat mitoitettaisiin aiempien yksittäisten ympäristön pilaantumisen vaara- ja vahinkotapausten sekä vahinkomääriä koskevien tilastotietojen perusteella vastaamaan ennakoitua tarvetta pidemmällä aikavälillä. Pääomarajoilla turvattaisiin rahaston maksukyky, mutta samalla varmistettaisiin se, ettei rahastoon kerrytettäisi tarpeettomasti varoja, jos korvattavia vahinkoja tai kustannuksia ei ilmenisi tai niitä ilmenisi ennakoitua vähemmän. Ympäristöministeriö ei näe perusteita muuttaa esitettyjä pääomarajoja.

Ympäristöministeriö korostaa, että kaikki lakiehdotuksen mukaan maksuvelvolliset tahot osallistuisivat rahaston varojen kartuttamiseen. Vaikka vuosittaisen ympäristövahinkomaksun kantaminen olisi keskeytetty pääomarajan ylittymisen vuoksi, maksu kannettaisiin aina siltä kalenterivuodelta, jona ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta alkaa (27 §). Kertamaksujen kantamista ei keskeytettäisi.

Ympäristöministeriö toteaa, että yksittäinen tapahtuma ei voisi tyhjentää rahastoa. Jos rahastosta maksettavien korvausten määrä ylittäisi rahastossa korvaushetkellä olevat varat, korvausten maksamiseen tarvittavat varat voitaisiin siirtää rahastoon valtion talousarviosta lakiehdotuksen 5

§:n mukaisesti. Varojen siirto valtion talousarviosta olisi poikkeuksellinen ja väliaikainen, rahaston maksukyvyn turvaava toimi. Yleisenä lähtökohtana kaikissa tilanteissa olisi se, että valtion taloudellinen väliintulo pyrittäisiin välttämään, eikä valtion talousarviosta katettaisi menoja, jotka olisi tarkoitus kattaa rahaston varoilla. Valtion talousarviosta siirretyt varat tuloutettaisiin takaisin valtion talousarvioon, kun rahastoon olisi kertynyt riittävästi varoja ympäristövahinkomaksuista. Varojen siirto valtion talousarviosta ei korottaisi rahastoon maksettavien vuosi- tai kertamaksujen suuruutta. Muutokset maksuihin edellyttäisivät kaikissa tilanteissa ympäristövahinkorahastolain muuttamista.

Omavastuu

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa selostetaan, että omavastuulla tarkoitetaan vakiintuneesti vakuutuksenottajan maksettavaksi jäävää osaa. Lausunnossa kuvataan, että omavastuun tarkoituksena on pienentää vakuutusyhtiölle siirrettävää riskiä ja siten vakuutusmaksua. Toisaalta omavastuun toivotaan lisäävän vakuutuksenottajan tietoisuutta heidän riskistään ja ohjaavan heidän toimintaansa riskin vähentämiseksi.

Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että missään muussa lakisääteisessä vakuutuslajissa (esim. liikennevakuutus) ei ole käytössä vahingon kärsineelle maksettavista korvauksista vähennettävää omavastuuta. Ministeriö pitää huomionarvoisena myös sitä, että lakiehdotuksen omavastuuta koskevassa säännöksessä julkisyhteisöt olisivat vahinkoa kärsineinä paremmassa asemassa kuin luonnolliset henkilöt. Ministeriö huomauttaa, että koska kyseessä olisi ns. toissijainen vastuujärjestelmä eli korvauksia maksetaan vain, jos varsinainen ensisijainen vastuutaho on maksukyvytön tai tuntematon, täyden vahingonkorvauksen periminen vahingonaiheuttajalta ei todennäköisesti onnistuisi edes oikeusteitse. Näin ollen omavastuuosuuden alittavat pienet vahingot jäisivät vahingon kärsijöiden vastattavaksi. Luonnolliset henkilöt eivät voi omalla toiminnallaan vaikuttaa vahingon syntymiseen, joten omavastuuosuus ei kannusta heitä toimimaan riskin vähentämiseksi, eivätkä he muutoinkaan hyödy rahaston korvausmenon pitämisestä maltillisena.

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa myös, että omavastuuta koskevassa pykälässä on ristiriitaa verrattuna pykälän säännöskohtaisiin perusteluihin. Pykälän sanamuodon mukaan kyseessä olisi niin kutsuttu ehdollinen omavastuu, jollaista ei juurikaan enää käytetä, koska se ei kannusta vahingon kärsijää vahingon rajoittamiseen. Päinvastoin ehdollinen omavastuu kannustaa kasvattamaan vahingon määrää, koska vahinko korvataan kokonaisuudessaan, kun se ylittää omavastuurajan. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan kuitenkin, että jos vahinko ylittää omavastuun, suoritettaisiin korvausta vain omavastuun ylittävältä osalta. Tämä puolestaan on tyypillinen euromääräinen omavastuu. Tältä osin perustelut ja pykälän sanamuoto ovat ristiriidassa keskenään. Säännöskohtaisissa perusteluissa viitataan myös hallituksen esitykseen HE 85/1997 vp, mutta perusteluissa ei huomioida sitä, että ehdotettu ympäristövahinkorahastolain sanamuoto ei vastaa ympäristövahinkovakuutuslain (81/1998) sanamuotoa, jota viitattu hallituksen esitys ja sen perustelut koskevat.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että vaikka vahingon kärsineelle asetettava omavastuu haluttaisiin säilyttää, tulisi ministeriön näkemyksen mukaan tarkentaa sitä, minkä tyyppinen omavastuu on kyseessä, ottaen huomioon ristiriita ehdotetun pykälän sanamuodon ja sen säännöskohtaisten perusteluiden välillä.

Ympäristöministeriö tunnistaa, että lakiehdotuksen omavastuuta koskeva 17 § on ongelmallinen sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossaan esiin nostamien seikkojen vuoksi. Säännös istuu huonosti ehdotettuun rahastopohjaiseen toissijaiseen vastuujärjestelmään, ja sillä voisi ehdotetussa muodossaan olla tarkoituksetonta negatiivista ohjausvaikutusta.

Koska säännöstä ei voida pitää esityksen tavoitteiden kannalta perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena myöskään täsmennettynä, ympäristöministeriö ehdottaa valiokunnalle 17 §:n säännöksen poistamista*.* Omavastuusta ei säädetä myöskään nykyisessä öljysuojarahastosta annetussa laissa (1406/2004).

Korvauksen hakeminen ja hakemuksen sisältö

Lakiehdotuksen 18 §:n 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä korvauksen hakemusmenettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Oikeusministeriö korostaa, että 30 §:n mukaan hakemuksen käsittelyssä sovelletaan hallintolakia, minkä vuoksi valtioneuvoston asetuksella ei ole mahdollista poiketa hallintolain sääntelystä.

Ympäristöministeriö katsoo, että lakiehdotusta on tarpeen korjata poistamalla lakiehdotuksen 18 §:n 4 momentista maininta hakemusmenettelystä (ks. tarkemmin vastineen hallinnon yleislakeja koskevat huomiot jäljempänä)**:**

Tarkempia säännöksiä hakemuksen sisällöstä ja sen käsittelemiseksi vaadittavista selvityksistä ***~~sekä hakemusmenettelystä~~*** *annetaan valtioneuvoston asetuksella.*

Rahaston hallitus, katselmuslautakunta ja pysyvät asiantuntijat

Oikeusministeriö toteaa, että rahastoa ja sen hallitusta, katselmuslautakuntaa, neuvottelukuntaa ja ulkopuoliasia asiantuntijoita on esityksen säätämisjärjestysperusteluissa arvioitu PL 119 §:n 2 momentin sekä PL 124 §:n kannalta. Oikeusministeriön mukaan rahastoja koskeva sääntelykäytäntö ei ole kovin yhtenäistä, ja rahastoja koskeva perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö keskittyy erityisesti PL 87 §:n arvioimiseen, ei rahaston tai rahaston päätöksentekoelimen valtiosääntöoikeudellisen luonteen arvioimiseen. Oikeusministeriö toteaa, että oikeuskirjallisuudessa valtionhallinnon sivuelinorganisaatioon on katsottu kuuluvaksi myös valtion talousarvion ulkopuolisten rahastojen hallinnosta ja päätöksenteosta vastaavat toimielimet. Varsinaisen rahaston viranomaisasemasta puolestaan on todettu, etteivät keskushallinnon viranomaisten alaisena toimivat budjetin ulkopuoliset rahastot muodosta erillisiä viranomaisia. Edelleen oikeuskirjallisuudessa on myös katsottu, että rahastot eivät sellaisenaan muodosta julkisuuslain tarkoittamaa viranomaista, mutta sellainen voi olla rahaston hallinnosta ja päätöksenteosta vastaava toimielin. Edellä todettu huomioiden rahaston hallituksen valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa ei siten oikeusministeriön mukaan vaikuttaisi olevan kyse PL 124 §:ää koskevasta kysymyksestä, vaan pikemminkin PL 119 §:n 2 momenttia koskevasta tilanteesta. Oikeusministeriö viittaa tarpeeseen saada perustuslakivaliokunnan arvio rahaston hallituksen, katselmuslautakunnan ja pysyvien asiantuntijoiden valtiosääntöoikeudellisesta asemasta.

Ympäristöministeriö on oikeusministeriön kanssa samaa mieltä siitä, että rahastoja koskeva perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö keskittyy erityisesti PL 87 §:n arvioimiseen.

Ympäristöministeriö toteaa, että esitys on valmisteltu siitä lähtökohdasta, että rahaston hallitus ja katselmuslautakunta ovat perustuslain 119 §:n 2 momentin tarkoittamia valtionhallinnon toimielimiä, mutta ne eivät ole perustuslain 124 §:n tarkoittamia viranomaisia, joilla voisi olla merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä. Ympäristöministeriön käsityksen mukaan kaikki perustuslain 119 §:n 2 momentin tarkoittamat valtionhallinnon toimielimet eivät ole viranomaisia ja siksi niille laissa säädettäviä tehtäviä tulisi ainakin lähtökohtaisesti tarkastella perustuslain 119 §:n 2 momentin lisäksi myös perustuslain 124 §:n valossa.

Ympäristöministeriön käsityksen mukaan perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 51/2006 viittaa siihen, että perustuslain 119 §:n 2 momentin mukainen valtionhallinnon toimielin voi olla joko viranomainen tai muu kuin viranomainen. Lausunnossa todetaan seuraavaa: ”*Valtionhallinnon toimielimen yleisistä perusteista on perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Yleisillä perusteilla tarkoitetaan perustuslain esitöiden mukaan lähinnä yksikön nimeä ja toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia (HE 1/1998 vp, s. 174/II, ks. myös esim. PeVL 28/2004 vp, s. 5/I). Näitä periaatteita tulee valiokunnan mielestä noudattaa myös silloin,* ***kun viranomaisen tai valtionhallinnon muun toimielimen*** *sisälle järjestetään olennaisesti uuden tyyppisiä, julkista valtaa käyttäviä yksikköjä.*”

Kuten esitykseen on kirjoitettu, ympäristöministeriön käsityksen mukaan talousarvion ulkopuolisia rahastoja koskeva sääntelykäytäntö viittaa siihen, että rahastot tai niiden toimielimet eivät ole perustuslain 124 §:n tarkoittamia viranomaisia. Rahastojen hallituksien ja johtokuntien jäsenet on esimerkiksi säädetty rahastoon liittyviä tehtäviä hoitaessaan virkavastuun piiriin ja samalla huolehdittu hallinnon yleislakien soveltamisesta. Nämä sääntelyratkaisut viittaavat selvästi muille toimijoille kuin viranomaisille osoitettuihin julkisiin hallintotehtäviin, sillä perustuslakivaliokunta on korostanut, että uskottaessa hallintotehtäviä muulle kuin viranomaiselle tulee säännösperusteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa. Tämä edellyttää perustuslakivaliokunnan mukaan pääsääntöisesti, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla.

Ympäristöministeriön käsityksen mukaan oikeusministeriön lausunnossa siteerattu oikeuskirjallisuudessa esitetty yleinen arvio, jonka mukaan rahaston hallinnosta ja päätöksenteosta vastaava toimielin ”voi olla” julkisuuslain tarkoittama viranomainen, ei ole oikeudellisesti riittävän vahva peruste todeta, että esitys ei olisi merkityksellinen perustuslain 124 §:n kannalta.

Tarkemmin katselmuslautakunnasta

Oikeusministeriön mukaan esityksen perustelut viittaavat siihen, että katselmuslautakunnan tehtävät eivät sisältäisi julkisen vallan käyttöä, vaikka esityksessä on päädytty toiseen arvioon. Oikeusministeriön mukaan kysymys julkisen vallan käytöstä kiinnittyy arvioon siitä, onko katselmuslautakunta katsottava PL 119 §:n 2 momentissa tarkoitetuksi toimijaksi vai onko se ajateltu viranomaiskoneistosta ulkopuoliseksi toimijaksi, jota koskevaa sääntelyä on arvioitava PL 119 §:n 2 momentin sijaan PL 124 §:n kannalta. Oikeusministeriö myös huomauttaa, että esityksen perusteluissa (s. 147) on katsottu, että katselmuslautakunta olisi osa ympäristövahinkorahastoa. Toisaalta perusteluissa on myös katsottu, että katselmuslautakuntaa koskevaa sääntelyä on arvioitava perustuslain 124 §:n näkökulmasta (s. 153). Mikäli tarkoituksena on säätää, että katselmuslautakunta on osa rahoituskeskusta (hallitusta), tulisi tämä ilmetä selkeämmin säännösperusteisesti. Tällöin, edellä rahoituskeskuksen hallituksesta todettu huomioiden, kyse on PL 119 §:n 2 momentissa tarkoitetusta tilanteesta (valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä), ei PL 124 §:ssä tarkoitetusta kysymyksestä. Vaikka edellä kuvatusti katsottaisiin, että lautakunta ei käytä julkista valtaa, voidaan sen tosiasiallisen merkityksen vuoksi pitää perusteltuna siitä säätämistä, kuten lakiehdotuksessa on lähdetty. Ehdotetun sääntelyn sinänsä voidaan katsoa olevan PL 119.2 §:n kanssa yhteensopiva em. tarkennuksen jälkeen.

Ympäristöministeriö toteaa, että esityksen perusteluihin on kirjoitettu katselmuslautakunnan tehtävistä seuraava arvio: ”*Katselmuslautakunnassa toimivien henkilöiden vahingoista ja pilaantuneesta ympäristöstä tekemät havainnot ja arviot antaisivat ympäristövahinkorahaston hallitukselle pohjan korvausasioita koskevaa päätöksentekoa varten. Päätöksenteosta vastaisi rahaston hallitus, mutta lautakunnan näkemyksillä ja arvioinneilla olisi tosiasiallisesti suuri merkitys rahaston hallituksen päätöksenteossa. Näin ollen katselmuslautakunnan tehtävässä olisi kyse tosiasiallista julkisen vallan käyttöä sisältävästä julkisesta hallintotehtävästä*.” Tämä arvio lisättiin (ja lakiehdotusta muokattiin vastaavasti) esitykseen lausuntokierrosvaiheessa saadun oikeusministeriön lausunnon perusteella ja huomioon ottaen lisäksi, mitä hallintolain perusteluissa on julkisesta hallintotehtävästä kirjoitettu.

Lausuntokierrosvaiheessa saadussa oikeusministeriön lausunnossa todettiin muun ohella seuraavaa: ”*Katselmuslautakunta osallistuisi luonnoksen valossa merkittävällä tavalla suurten korvauskysymysten selvittelyyn ja korvauspäätösten valmisteluun. Lautakunnan lausunto toimitettaisiin rahaston hallitukselle, ja sillä olisi ilmeisesti merkittävä rooli korvauspäätöksen lopputuloksen kannalta. Lautakunnan oikeudellinen luonne jää kuitenkin esitysluonnoksessa epäselväksi. Ilmeisesti lautakunnan on ajateltu olevan osa rahastoa.* ***Oikeusministeriö korostaa, että koska kyse on hallintopäätöksen tekemiseen liittyvästä selvitysvelvollisuuteen kuuluvasta tehtävästä, kyse on selvästi julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, ellei jopa julkisen vallan käytöstä huomioiden tehtävän ja lausunnon tosiasiallinen merkitys.*** *Ehdotettua 23 §: ää tulisi siten arvioida PL 119 §:n kannalta jatkovalmistelussa (ks. LAKO, luku 9.2). Edelleen epäselväksi ei saa jäädä hallinnon yleislakien ja virkavastuun soveltuminen tällaiseen tehtävään.*”

Hallintolain (434/2000) perusteluissa (HE 72/2002 vp) todetaan julkisesta hallintotehtävästä seuraavaa: *Julkisen hallintotehtävän käsite saisi sisältönsä perustuslain 124 §:stä. Sen mukaan julkisella hallintotehtävällä tarkoitetaan verraten laajaa hallinnollisten tehtävien kokonaisuutta, johon kuuluu lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, etuja ja velvollisuuksia koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Lainsäädäntö- ja tuomiovallan käyttöä ei sen sijaan pidetä säännöksessä tarkoitettuna hallintotehtävänä.* ***Julkinen hallintotehtävä viittaa toimintaan, johon liittyy yleisen edun toteuttamista tai muutoin julkisten palvelujen järjestämiselle luonteenomaisia piirteitä. Keskeistä on myös, että tehtävä perustuu lailla tai lain nojalla annettuun julkiseen toimeksiantoon. Julkisiin hallintotehtäviin liittyy usein oikeus käyttää julkista valtaa eli hallintopäätösten tekemistä sekä asian ratkaisemista välittömästi palvelevia valmistelu- ja täytäntöönpanotoimia****. Julkisen vallan käyttämistä on myös yksityisiin kohdistuvien käskyjen taikka kieltojen antaminen. Lakiehdotuksessa ei ole pidetty perusteltuna tehdä eroa julkisen vallan käytön eri muotojen välillä. Tämän vuoksi hallintolaissa tarkoitettu julkisen hallintotehtävän käsite kattaisi myös merkittävän julkisen vallan käytön. Tällaisena pidetään esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin.*

Tarkemmin pysyvistä asiantuntijoista

Oikeusministeriön mukaan esityksen perustelut viittaavat siihen, että pysyvän asiantuntijan tehtävä ei sisältäisi julkisen vallan käyttöä, vaikka esityksessä on päädytty toiseen arvioon. Oikeusministeriön mukaan perusteluiden valossa jää lisäksi epäselväksi, onko kyse ulkopuolisista asiantuntijoista (PL 124 §) vai rahastoon

kuuluvista työsopimussuhteisista henkilöistä (kyse ei PL 124 §:n mukaisista tehtävästä). Tällaisen kysymyksen valtiosääntöoikeudellinen arviointi kuuluu oikeusministeriön mukaan perustuslakivaliokunnalle ja on osin riippuvainen siitä, miten valtiosääntöoikeudellisesti rahoituskeskuksen hallituksen asema arvioidaan. Virkavastuusääntely on oikeusministeriön mukaan asianmukaisesti ulotettu myös asiantuntijoihin.

> Ympäristöministeriö toteaa, että esityksen perusteluihin on kirjattu pysyvien asiantuntijoiden tehtävistä seuraava arvio: ”*Pysyvät asiantuntijat eivät toimisi rahaston hallituksen kokouksissa esittelijöinä. He voisivat ilmaista näkemyksensä hallituksen käsittelemiin asioihin joko hallituksen kokouksissa tai erikseen pyydetyn lausunnon kautta. Päätöksenteosta vastaisi rahaston hallitus, mutta pysyvillä asiantuntijoilla olisi useissa tapauksissa tosiasiallisesti suuri merkitys rahaston hallituksen päätöksenteossa. Näin ollen pysyvien asiantuntijoiden tehtävässä olisi kyse tosiasiallista julkisen vallan käyttöä sisältävästä julkisesta hallintotehtävästä.*” Tämä arvio lisättiin esitykseen lausuntokierrosvaiheessa saadun oikeusministeriön lausunnon perusteella. Arvion johdosta muun muassa lakiehdotuksen virkavastuusääntely ulotettiin myös pysyviin asiantuntijoihin.
>
> Ympäristöministeriö toteaa lisäksi, että lakiehdotuksessa tarkoitetut pysyvät asiantuntijat olisivat ulkopuolisia asiantuntijoita vastaavasti kuin nykyisen öljysuojarahaston hallituksen asiantuntijat. He eivät siis olisi työsopimussuhteessa rahastoon. Tätä ei pyydetty täsmentämään lausuntokierrosvaiheessa saadussa oikeusministeriön lausunnossa.

Virkavastuu ja hallinnon yleislait

Oikeusministeriö toteaa, että lakiehdotuksen 30 §:n 2 momentin mukaan hallituksen, katselmuslautakunnan ja pysyvän asiantuntijan on 22-25 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava momentissa listattuja hallinnon yleislakeja. Säännöksen viittaus ei kuitenkaan koskisi 31 ja 32 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimusta ja sen käsittelyä. Säännös tulisi muotoilla yleisesti siten, että se koskee kaikkia laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä huomioiden edellä todettu, ja myöhemmin perustuslakivaliokunnan lausunnossaan tekemä arvio, hallituksen, katselmuslautakunnan ja asiantuntijan valtiosääntöoikeudellisesta asemasta. Viittaus sinänsä on tarpeellinen. Lisäksi oikeusministeriö katsoo, että lain 25 §:n 2 momentti on hallintolaki huomioiden tarpeeton ja se olisi vastakkaispäätelmien ja tulkintaepäselvyyksien vuoksi asianmukaista poistaa. Mainitun momentin mukaan rahaston hallitus voi pyytää tehtäviinsä liittyvän päätöksenteon tueksi lausunnon tarpeellisiksi katsomiltaan viranomaisilta ja muilta tahoilta.

> Ympäristöministeriö toteaa, että viittaus hallinnon yleislakeihin on sisällytetty lakiehdotukseen sen vuoksi, että rahaston hallitusta, katselmuslautakuntaa ja pysyviä asiantuntijoita ei ole pidetty viranomaisina, vaan muina julkisia hallintotehtäviä hoitavina toimijoina. **Ympäristöministeriö kannattaa oikeusministeriön täsmennys- ja poistoehdotuksia.**
>
> **Ympäristöministeriö ehdottaa, että lakiehdotuksen 30 §:n 2 momentti korjattaisiin kuulumaan seuraavasti:**
>
> *Ympäristövahinkorahaston hallituksen, katselmuslautakunnan ja pysyvän asiantuntijan on 22—25 §:ssä **ja 31-32 §:ssä** tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003), saamen kielilaissa (1086/2003), arkistolaissa (831/1994), julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) ja tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään.*

Ympäristöministeriö ehdottaa, että lakiehdotuksen 25 § korjattaisiin kuulumaan seuraavasti:

25 §

Hallituksen tehtävät, päätösvaltaisuus ja asioiden ratkaiseminen

Ympäristövahinkorahaston hallituksen tehtävänä on:

1) päättää ympäristövahinkorahastosta maksettavista korvauksista ja avustuksista;

2) päättää rahaston talouden ja toiminnan kannalta merkittävistä ja laajakantoisista asioista;

3) huolehtia rahaston hallinnosta sekä talouden ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä;

4) huolehtia rahaston kirjanpidon, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä;

5) ratkaista rahaston hallituksen päätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset ja antaa vastine hallituksen päätöksiä koskevissa valitusasioissa;

6) päättää rahaston toiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä tehdä ympäristöministeriölle esitys rahaston tulostavoitteiksi ja vuotuiseksi talousarvioksi;

7) huolehtia rahaston maksuvalmiudesta;

8) hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös ja siihen kuuluva toimintakertomus sekä toimittaa se ympäristöministeriölle.

~~***Rahaston hallitus voi pyytää tehtäviinsä liittyvän päätöksenteon tueksi lausunnon tarpeellisiksi katsomiltaan viranomaisilta ja muilta tahoilta.***~~

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta. Hallitus on päätösvaltainen, kun kokoukseen osallistuu hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään kolme muuta jäsentä tai varajäsentä.

Hallituksen päätökseksi tulee se kanta, jota enemmistö on kannattanut. Äänten mennessä tasan päätökseksi tulee se kanta, jota hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja on kannattanut.

Rahaston toimivuustarkastelu ja kehittämissuunnitelma

Metsäteollisuus ry katsoo, että uuden ympäristövahinkorahaston hyväksyttävyyden, toimivuuden ja tarkoituksenmukaisuuden varmistamiseksi tulisi pykälään 25 (Hallituksen tehtävät, päätösvaltaisuus ja asioiden ratkaiseminen) lisätä velvollisuus rahaston säännöllisestä toimivuustarkastelusta sekä sen pohjalta ylläpidettävästä rahaston kehittämissuunnitelmasta.

Ympäristöministeriö toteaa, että esityksen valmistelussa on tunnistettu, että ympäristövahinkorahaston perustaminen on monitahoinen kokonaisuus, jonka kaikkia vaikutuksia ei täysin pystytä ennakoimaan. Esityksen toimeenpanoa ja seurantaa koskevan 10 luvun (s. 139-140) mukaan maksujen suuruutta ja niiden oikeaa tasoa on tarkoitus arvioida vuonna 2027. Lisäksi laajempi järjestelmän vaikuttavuuden ja toimivuuden jälkikäteinen arviointi toteutetaan, kun järjestelmän

käyttöönotosta on saatu riittävää kokemusta, esimerkiksi seitsemän vuoden kuluttua sen voimaantulosta. Ympäristöministeriö katsoo, että uudistuksen jälkiseuranta ja rahaston toimivuuden tarkastelu on ensiarvoisen tärkeää, mutta ei katso tarpeelliseksi lausunnonantajan esittämällä tavalla, että rahaston toimivuustarkastelusta ja sen pohjalta ylläpidettävästä rahaston kehittämissuunnitelmasta säädettäisiin laintasoisin säännöksin.

Muutoksenhaku

Oikeusministeriö katsoo, että lakiehdotuksen 31 §:n sääntely oikaisuvaatimuksesta avustusta koskevaan päätökseen jättää epäselväksi sen, miten ympäristöministeriön toimivaltaan kuuluvista avustuksiin liittyvistä päätöksistä haetaan muutosta. Sääntelyä tulisi tältä osin selkiyttää.

Ympäristöministeriö toteaa, että lakiehdotuksessa (21 § ja 23 §) avustuksiin liittyvä päätöksentekotoimivalta on jaettu rahaston hallituksen ja ympäristöministeriön kesken siitä syystä, että rahaston hallitusta ei ole pidetty viranomaisena, jolla voisi olla merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä. Viimeksi mainittuihin kuuluvat valtionavustuslaissa säädetyt avustuksen takaisinperintä ja avustuksen maksatuksen keskeyttäminen. **Ympäristöministeriö kannattaa oikeusministeriön selkiyttämisehdotusta ja ehdottaa, että lakiehdotuksen 31 § korjattaisiin kuulumaan seuraavasti:**

*Edellä 21 §:ssä **tarkoitettuun** ~~**tarkoitettua**~~ avustusta koskevaan rahaston hallituksen päätökseen **ja 23 §:ssä tarkoitettuun avustusta koskevaan ympäristöministeriön päätökseen** saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).*

Rangaistussäännökset

Oikeusministeriö ei pidä selvänä esitetyn 34 §:n säätämisen tarpeellisuutta.

Ympäristöministeriö pitää säännöstä tarpeellisena, koska 8 §:än sisältyvän ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti, johtaisi veronluonteisen maksun välttämiseen. Oikeusministeriön lausunnossa esiin tuodut rikoslain säännökset on sidottu tahallisuuskynnyksen ylittymiseen. Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin tahallisuuden toteennäyttäminen olisi vaikeaa tai mahdotonta. Oikeusministeriön lausunnossa pohditaan myös ympäristönsuojelulain tai rikoslain 48 luvun rangaistussäännösten käyttökelpoisuutta. Kyseisiä säännöksiä ei voida käyttää ympäristövahinkorahastolaissa säädettyä velvoitetta koskevaan laiminlyöntiin, koska kyse ei ole ympäristönsuojelulain vastaisesta teosta tai laiminlyönnistä. Lausuntokierroksella esitykseen sisältyi ympäristövahinkomaksun laiminlyöntiä koskeva säännös, joka olisi käytännössä ollut hallinnollinen seuraamusmaksu. Ehdotus jouduttiin poistamaan, koska säännöstä pidettiin liian tulkinnanvaraisena, eikä valmistelun aikataulu mahdollistanut sen perusteellista uudelleen valmistelua. Hallinnollisen seuraamusmaksun säätäminen ympäristönsuojelua koskeviin säädöksiin saattaa tulla mahdolliseksi myöhemmin, mutta tämä edellyttää riittävää valmisteluaikaa, jotta järjestelmästä saadaan myös käytännössä toimiva.

Voimaantulo

Oikeusministeriön mukaan vireillä oleviin hakemuksiin sovellettava lainsäädäntö jää säännösehdotuksen 36 §:n 2 momentin perusteella epäselväksi.

Ympäristöministeriö toteaa, että lakiehdotuksen voimaantuloa koskevaa 36 §:n 2 momenttia on tarpeen korjata ja jakaa säännös kahteen eri momenttiin seuraavasti:

(2. momentti) Tällä lailla kumotaan öljysuojarahastosta (1406/2004) ja ympäristövahinkovakuutuksesta annettu laki (81/1998).

(3. momentti) Öljysuojarahastosta annetun lain 5—7, 7 a, 8, 9, 17 ja 18 §:n sekä 25 §:n 3 momentin kumoaminen tulee kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2023. ~~Ennen kumoamisen voimaantuloa vireille tulleet hakemukset käsitellään ennen mainittua ajankohtaa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.~~ Ennen kumoamisen voimaantuloa vireille tulleet öljysuojarahastosta annetun lain 17 §:ssä tarkoitetut hakemukset käsitellään ennen mainittua ajankohtaa voimassa olleiden mainitun lain säännösten mukaisesti.

Siirtymäsäännökset

Lakiehdotuksen 37 §:ssä säädettäisiin ennen lain voimaantuloa harjoitetusta toiminnasta johtuneiden vahinkojen ja torjunta- ja ennallistamiskustannusten korvaamisesta. *Oikeusministeriö* katsoo, että säännöksessä olisi asianmukaista selkeyden vuoksi syytä viitata nimenomaan toissijaiseen korvausvastuuseen.

Ympäristöministeriö katsoo, että lakiehdotuksen 37 §:ää ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa oikeusministeriön esittämällä tavalla. Lakiehdotuksen tarkoitusta ja soveltamisalaa täsmentävät 1 ja 2 §:t määrittävät myös 37 §:n sisältöä. Lisäksi lakiehdotuksessa ei muussa yhteydessä käytetä ilmaisua ”toissijainen korvausvastuu”. Ilmaisu ei ole siinä määrin vakiintunut, että se erottuisi esim. YSL-perusteisesta toissijaisesta korvausvastuusta (YSL 133 § 2 ja 3 mom.).

Kemianteollisuus ry näkee, että vanhat vahingot tulisi korvata valtion budjetista sen jälkeen, kun öljynsuojarahasto ja ympäristövahinkovakuutus siirtymäaikojen jälkeen lakkaavat vastaamasta niistä. Öljysuojarahaston aikaiset vanhat vahingot tulisi korvata uudesta rahastosta vain siltä osin, kuin öljysuojarahastosta uuteen rahastoon siirrettävät varat tähän riittävät. Ylimenevältä osalta vanhat vahingot tulisi kattaa valtion budjettivaroilla. Vakuutuksen aikaiset ja siihen perustuvat vanhat vahingot tulisi korvata ehdotetun 5 vuoden siirtymäajan jälkeen valtion budjetista, ei uudesta rahastosta.

Öljysuojarahaston toiminnan päättyessä rahastossa kesken olevien asioiden käsittelyä jatkettaisiin ympäristövahinkorahastossa. Asian siirtäminen ympäristövahinkorahaston ratkaistavaksi ei kuitenkaan tarkoittaisi muutosta sovellettavaan lakiin, vaan korvaushakemukset ratkaistaisiin öljysuojarahastosta annetun lain nojalla öljysuojarahastosta siirrettävien varojen puitteissa. Sama koskisi muita ennen ympäristövahinkorahastosta annetun lain voimaantuloa tapahtuneita öljyvahingon ja sen torjunta- ja ennallistamiskustannusten korvaamista, joita koskeva korvaushakemus olisi tehtävä kahden vuoden kuluessa ympäristövahinkorahastosta annetun lain voimaantulosta. Määräaika on arvioitu kohtuulliseksi ottaen huomioon, että öljysuojarahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n mukaan korvausta öljysuojarahastosta on haettava korvattavaksi tarkoitettua tapahtumaa seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä.

Kuten hallituksen esityksessä kuvataan, on mahdollista, että olisi olemassa vahinkoja, jotka olisivat korvattavia ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain perusteella, mutta jotka eivät ilmenisi ennen ehdotetun lain 39 §:n 1 momentissa tarkoitetun viiden vuoden määräajan päättymistä

(ympäristövahinkovakuutusta koskevat siirtymäsäännökset). Ympäristöministeriö näkee perusteluna, että vahinkoa kärsineen aseman turvaamiseksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin hallituksen esityksessä tarkoitetulla tavalla ympäristövahinkorahaston vastuusta näistä vahingoista em. viiden vuoden siirtymäajan jälkeen. Korvausvaatimus ympäristövahinkorahastolle olisi kuitenkin tehtävä viimeistään kymmenen vuoden kuluessa ympäristövahinkorahastosta annetun lain voimaantulosta. Korvaustilanteiden ilmenemistä tämän jälkeen voidaan pitää hyvin epätodennäköisenä. Korvausten kattaminen valtion budjetista ei olisi esityksen tavoitteiden mukaista.

Ympäristövakuutuskeskus ja *Finanssiala ry* katsovat, että siirtymäsäännöksellä ei tule muuttaa ympäristövahinkovakuutuslaissa korvaushakemuksen tekemiselle säädettyä määräaikaa ja että lakiehdotuksen 39 §:n 2 momenttia on tämän vuoksi korjattava. Lausunnot sisältävät saman sisältöisen ko. momenttia koskevan korjausehdotuksen. Myös sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että siirtymäsäännökseen on jäänyt virhe koskien vaatimuksen vanhentumisaikaa, joka on epähuomiossa myös pidennetty viiteen vuoteen vastaavasti kuin lisäilmoitusaika (lakiehdotuksen 39 §:n 2 momentti). Lausunnossa on esimerkki siitä, miten säännöstä voitaisiin tässä suhteessa korjata.

Ympäristöministeriö toteaa, että lakiehdotuksen 39 §:n 2 momenttia on tarpeen korjata. Lakiehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa ympäristövahinkovakuutuslain 17 §:n 1 momentissa säädettyä kolmen vuoden vanhentumisaikaa korvausvaatimuksen esittämiselle. Lakiehdotuksella ei myöskään ole tarkoitus muuttaa korvausvaatimuksen esittämiselle ympäristövahinkovakuutuslain 17 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjä määräaikoja. Korvausvaatimus olisi kuitenkin tehtävä vakuutuksenantajalle tai Ympäristövakuutuskeskukselle lakiehdotuksen 39 §:n 2 momentissa tarkoitetun viiden vuoden ns. lisäilmoitusajan kuluessa ympäristövahinkorahastolain voimaantulosta. Tämän jälkeen vakuutuksenantajalta tai Ympäristövakuutuskeskukselta ei enää olisi mahdollista saada vakuutukseen perustuvaa korvausta.

Ympäristöministeriö esittää, että valiokunta korjaisi lakiehdotuksen 39 §:n 2 momenttia seuraavasti:

Tämän lain tultua voimaan ympäristövahinkovakuutuksesta annetussa laissa tarkoitettu korvausvaatimus on tehtävä kirjallisesti vakuutuksenantajalle tai Ympäristövakuutuskeskukselle ~~***viiden vuoden kuluessa siitä, kun vahinkoa kärsinyt on saanut tietää siitä, että korvausta ei saada perityksi korvausvelvolliselta tai että korvausvelvollista ei ole saatu selvitetyksi, ja***~~ *viimeistään viiden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Korvausvaatimus katsotaan tällöin tehdyksi ympäristövahinkovakuutuksen viimeisen vakuutuskauden aikana. Viimeisen vakuutuskauden ja tämän lain voimaantuloa seuraavan viiden vuoden kuluessa esitetyistä korvausvaatimuksista yhdestä vakuutustapahtumasta maksetaan korvausta enintään 6 miljoonaa euroa ja kahdesta tai useammasta vakuutustapahtumasta maksetaan korvausta yhteensä enintään 10 miljoonaa euroa.*

Lakiehdotuksen 39 §:n 2 momentissa tarkoitetun viiden vuoden lisäilmoitusajan päättymisen jälkeen ympäristövahinkovakuutuksesta annettuun lakiin perustuva korvausvaatimus voitaisiin esittää ympäristövahinkorahastolle lakiehdotuksen 39 §:n 3 momentin mukaisesti. Yhteensä ennen lain voimaantuloa aiheutuneita vahinkoja ja kustannuksia korvattaisiin ympäristövahinkovakuutuslakiin perustuen enintään 10 vuoden ajan ympäristövahinkorahastolain voimaantulosta. Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa kuvatulla tavalla on kuitenkin mahdollista, että ennen ympäris-

tövahinkorahastolain voimaantuloa tapahtunut vahinko havaitaan vasta sen jälkeen, kun lain voimaantulosta on kulunut yli 10 vuotta, jolloin sitä ei korvattaisi vakuutuksesta eikä rahastosta. Tällaisen vahingon todennäköisyyttä voidaan kuitenkin pitää erittäin pienenä.

Ympäristöministeriö pyytää, että valiokunta korjaisi myös lakiehdotuksen 39 §:n 3 momenttia. Momentin nykyinen muotoilu saattaa johtaa epäselvyyksiin sen suhteen, mitkä kaikki ympäristövahinkovakuutuslakiin perustuvat korvausvaatimukset kuuluvat säännöksen soveltamisalaan. Säännöksen on tarkoitettu kattaa kaikki ympäristövahinkovakuutuslakiin perustuvat korvausvaatimukset, joita ei enää voida esittää vakuutuksenantajalle tai Ympäristövakuutuskeskukselle lakiehdotuksen 39 §:n 2 momentissa määritellyn viiden vuoden lisäilmoitusajan päättymisen vuoksi. Ympäristövahinkorahastolle esitettävään korvausvaatimukseen ja sen ratkaisuun sovellettaisiin ympäristövahinkovakuutuslakia, kuten korvausvaatimuksen esittämistä ja vanhentumista koskevaa ympäristövahinkovakuutuslain 17 §:ää. **Ympäristöministeriö ehdottaa, että lakiehdotuksen 39 §:n 3 momentti korjattaisiin kuulumaan seuraavasti:**

~~Jos ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain soveltamisalaan kuuluva ympäristövahinko sekä tällaisen vahingon torjuntakustannukset ja kustannukset vahingoittuneen ympäristön saattamiseksi ennalleen ovat aiheutuneet toiminnasta, jota on harjoitettu aikaisintaan 1 päivän tammikuuta 1999 mutta ennen tämän lain voimaantuloa, ja jos ympäristövahinko on ilmennyt tai vahinkoa kärsinyt on saanut tietää vasta viiden vuoden kuluttua lain voimaantulosta, että korvausta ei saada perityksi korvausvelvolliselta tai että korvausvelvollista ei ole saatu selvitetyksi, korvausvaatimus voidaan 2 momentissa tarkoitetun ajan jälkeen esittää ympäristövahinkorahastolle.~~ Tämän lain tultua voimaan ympäristövahinkovakuutuksesta annettuun lakiin perustuva korvausvaatimus voidaan edellä 2 momentissa tarkoitetun viiden vuoden määräajan jälkeen tehdä kirjallisesti ympäristövahinkorahastolle. *Korvausvaatimus ympäristövahinkorahastolle on kuitenkin tehtävä viimeistään kymmenen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.*

Ympäristöministeriö kiinnittää valiokunnan huomiota myös siihen, että lakiehdotuksen 39 §:n 2 momentissa säädetään poikkeuksesta ympäristövahinkovakuutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 4 §:n mukaisiin korvauksen enimmäismääriin. Ympäristövakuutusmaksuja ei kannettaisi enää ympäristövahinkorahastolain voimaantultua, joten ennen lain voimaantuloa kannettaviin vakuutusmaksuihin voisi kohdistua korotuspaineita ilman korvauksen enimmäismäärien rajoittamista.

Ympäristövahinkorahaston vastuuta määrittävässä lakiehdotuksen 39 §:n 3 momentissa ei sen sijaan säädetä korvauksen enimmäismäärästä eli korvauksen enimmäismäärään sovelletaan ympäristövahinkovakuutuksesta annettua valtioneuvoston asetusta. Korvauksenhakijan kannalta korvausvaatimuksen esittäminen vasta viiden vuoden kuluttua ympäristövahinkorahastolain voimaantulon jälkeen, jos mahdollista, saattaisi siis joissain tilanteissa olla edullisempaa. Tämä voi ohjata korvaushakemuksia vakuutuksen sijasta rahastoon. **Ympäristöministeriö pyytää valiokuntaa arvioimaan, tulisiko korvausten enimmäismäärää koskevaa sääntelyä lakiehdotuksen 39 §:ssä täsmentää korvauksenhakijoiden tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi ja tarkoituksettomien ohjausvaikutusten välttämiseksi.**

Yksi vaihtoehto olisi säätää korvauksen enimmäismäärästä lakiehdotuksen 39 §:n 3 momentissa siten, että määrä vastaisi paremmin 2 momentissa määriteltyä korvauksen enimmäismäärää. Tämä voitaisiin toteuttaa lisäämällä edellä ehdotetun korjatun 39 §:n 3 momentin loppuun seuraava virke (säännöksen muotoilussa on pyritty huomioimaan ympäristövahinkovakuutuslain korvauksen enimmäismäärää koskeva 15 §, summat päivitetty ympäristövahinkovakuutuksesta annetun asetuksen 4 §:ssä)**:**

Yhdestä korvausvaatimuksen perusteena olevasta tapahtumasta maksetaan korvausta enintään 6 miljoonaa euroa sekä kahdesta tai useammasta ympäristövahinkorahastolle tehdyn korvausvaatimuksen perusteena olevasta tapahtumasta maksetaan korvausta yhteensä enintään 10 miljoonaa euroa.

Korvausmäärien rajoittaminen olisi perusteltua ottaen huomioon myös sen, että ympäristövahinkorahaston vastuu korvausten maksamisesta olisi poikkeus siihen, että ehdotetulla lailla ei olisi taannehtivaa vaikutusta.

Ympäristöministeriö pyytää valiokuntaa täsmentämään mietinnössään 39 §:n perusteluja tarpeelliseksi katsomiltaan osin.

Ympäristönsuojelulain 222 §:n 2 momenttia koskeva muutosesitys

Esitys sisältää ehdotuksen ympäristönsuojelulain 222 §:n 2 momentin muuttamisesta. Myös hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 196/2022) pitää sisällään ympäristönsuojelulain 222 §:ä koskevan muutosesityksen, mikä on tarpeen huomioida esitysten jatkokäsittelyssä.